

FRANS KLIJN: ALS JE OVERSTROMINGSRISICO BESCHOUWT ALS 'DE DIJK IS NIET HOOG GENOEG' KUN JE MAAR ÉÉN OPLOSSING BEDENKEN...

Wat te doen tegen de toename van overstromingsrisico's? Het is de titel van een zeer verhelderend boek van Deltares-onderzoeker en TU deeltijdhoogleraar Adaptive Deltaplanning Frans Klijn. 'Ik heb de kloof tussen wetenschap en waterschap proberen te overbruggen.' Daarin is hij meer dan geslaagd. Het boek, dat hij schreef in opdracht van STOWA en Kennis voor Klimaat (KvK), is verplichte kost voor iedereen die betrokken is bij vraagstukken op het snijvlak van hoogwater en klimaat.

In het boek laat Frans Klijn de kennis die de afgelopen jaren is opgedaan over de kans op overstromingen en het reduceren van de gevolgen ervan - in programma's als KvK, Deltaprogramma en Deltaproof - in de volle breedte en in samenhang zien. Maar dat niet alleen: hij vertaalt die kennis ook in concrete handelingsperspectieven, al vindt hij dat zelf eigenlijk een heel vervelend woord. 'Met overstromingsrisico's is het net als met andere vraagstukken. Mensen kijken vanuit een bepaald denkraam naar een probleem en zien dus ook alleen de bijbehorende oplossingen. Als je overstromingsrisico beschouwt als 'de dijk is niet hoog genoeg' kun je maar één oplossing bedenken: 'de dijk moet hoger'. Maar die dijk is slechts één aspect van het probleem. Ik heb geprobeerd het probleem van overstromingsrisico's te herdefiniëren als een ruimtelijk probleem. Dan komen er ineens veel meer oplossingen in beeld.'

KANS MAAL GEVOLG

Klijn doet dat door twee veelgebruikte methoden om overstromingsrisico's uit te drukken, met elkaar te verbinden. De eerste is de alom bekende 'kans maal gevolg'. De kans dat er een overstroming optreedt, wordt hierin vermenigvuldigd met mogelijke schade en slachtoffers. Een typisch Nederlandse kijk, aldus Klijn: 'In het buitenland, waar vaak veel minder dijken zijn, wordt veel vaker gesproken over risico als het samenkomen van 'overstro-

mingsgevaar' en 'kwetsbaarheid'. Het overstromingsgevaar is hierin de maat voor een combinatie van de kans op een overstroming en de eigenschappen ervan, zoals de aankomsttijd van het water, de stijgsnelheid en de maximale diepte. Kwetsbaarheid staat voor de mate waarin schade en slachtoffers te verwachten zijn.'

NIEUWE DEFINITIE

Beide definities zijn volgens Klijn waardevol, maar geen van beide omvat naar zijn idee alle aspecten van het risico. 'Vandaar dat ik in het boek een nieuwe definitie introduceer. Overstromingsrisico is hierin een samengestelde van de kans op een overstroming, de blootstelling aan het water én de kwetsbaarheid van het gebied dat onderloopt door die blootstelling. Hiermee heb je ook direct een thema bij de kop dat in mijn beleving te weinig aandacht krijgt als het gaat om risicoreductie: hoe kunnen we de mate van blootstelling zodanig beïnvloeden, dat we schade beperken en de kans op slachtoffers minimaliseren?'

MAATREGELEN

Aan de hand van deze herdefinitie en de daarin gehanteerde begrippen laat Klijn zien welke maatregelen je kunt nemen, wat ze inhouden, waar die perspectiefrijk zijn (en waar niet), welke haken en ogen eraan zitten en wie het initiatief ervoor zou moeten nemen. Die maat-

Frans Klijn

regelen grijpen steeds aan op één of meer van de drie begrippen uit zijn definitie. Klijn: 'Je kunt om te beginnen de kans op een overstroming verkleinen. Dat kan door het verminderen van de belasting op een waterkering met kwelders, vegetatie of rivierverruimende maatregelen. Je kunt het ook direct doen door hogere en sterkere dijken, of meer zand op/aan de kust. Ten tweede kun je de blootstelling verkleinen door compartimenteringsmaatregelen of doorbraakvrije dijken, maar rivierverruiming verkleint de blootstelling ook. Ten slotte kun je de kwetsbaarheid verkleinen door elders of anders te gaan bouwen.' Al deze maatregelen worden in het boek uitgebreid besproken.

ONDERZOCHT

Nog niet alle maatregelen die in het boek worden besproken, zijn al even goed onderzocht, aldus Klijn. 'In Nederland weten wij heel veel over dijken en dus over het beperken van de kans op een overstroming. Maar we hebben relatief weinig ervaringskennis over ruimtelijke maatregelen. En dat terwijl daar in een land als Duitsland juist veel aandacht voor is. Burgers krijgen daar ieder jaar ook een folder - een *Hochwasserschutzfibel* - in de bus met wat zij kunnen doen om zichzelf en hun bezittingen te beschermen tegen hoogwater. Dat heeft denk ik ook te maken met de wijze waarop hoogwaterbescherming daar is georganiseerd, veel minder centraal

dan in Nederland. Burgers moeten dus meer zelf doen. Maar ik zou er een groot voorstander van zijn als wij burgers in risicogebieden ook dergelijke folders toesturen. In Dordrecht gebeurt dat bijvoorbeeld al.'

POSITIEVE REACTIES

STOWA kreeg naar aanleiding van het verschijnen van het boek een aantal zeer positieve reacties binnen. Onder meer van Erik de Pooter van Waterschap Rivierenland: 'Ik vond het een makkelijk leesbaar en zeer verhelderend boek over dit onderwerp. Het vergroot enorm je inzicht in deze weerbarstige materie. Opstellers van onderzoeksrapporten hebben nogal eens de neiging te vluchten in vakkennis. Maar het is - zeker met dit onderwerp - zaak dat iedereen hier goed kennis van kan nemen. Daar is de schrijver bijzonder goed in geslaagd. Ik durf het zo aan mijn vrouw te laten lezen, die begrijpt het ook als leek.'

Frans Klijn blijft bescheiden onder de loftuitingen van Erik de Pooter en anderen. 'Ik ben blij als mensen zeggen: 'nu snap ik veel beter hoe het zit. Het laat mij anders naar overstromingsrisico's kijken en ik kan hiermee aan de slag in mijn eigen praktijk'. Daarmee is het woord handelingsperspectief in de ondertitel van het boek geen loze kreet. Ik hoop dat ik er een beetje in geslaagd ben zo'n bredere kijk over te brengen. Maar uiteindelijk moeten anderen dat maar beoordelen.'

Het boek 'Wat te doen tegen de toename van overstromingsrisico's?' is te downloaden vanaf stowa.nl. Surf naar Publicaties | 2015-33.

